

ISSN 2076-586X

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

**ВІСНИК
ЧЕРКАСЬКОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

Серія
ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Науковий журнал

Виходить 40 разів на рік

Заснований у березні 1997 року

№ 10 (303). 2014

Черкаси - 2014

**Засновник, редакція, видавець і виготовлювач –
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 16161-4633ПР від 11.12.2009**

Матеріали «Вісника» присвячені актуальним проблемам соціально-педагогічної роботи, професійної підготовки спеціалістів соціальної сфери. У публікаціях досліджуються аспекти соціально-педагогічної роботи з різними категоріями населення, зокрема: соціально-педагогічна робота з сім'ями, дітьми та молоддю, людьми похилого віку, підлітками, схильними до адиктивної поведінки; спрямованої на виявлення та розвиток обдарованості дитини; взаємодію фахівців з дитячими, молодіжними та громадськими організаціями; формування професіоналізму спеціалістів соціальної сфери, аналізується міжнародний і вітчизняний досвід соціально-педагогічної діяльності.

Наукові статті збірника рекомендовані викладачам вищої школи, аспірантам, студентам, соціальним працівникам, а також усім, хто цікавиться соціально-педагогічною проблематикою.

Постановою президії ВАК України від 10.02.2010 р. № 1-05/1 (Бюлетень ВАК України, 2010. – №3) журнал включено до переліку наукових фахових видань зі спеціальності «Педагогічні науки».

Випуск № 6 (299) наукового журналу Вісник Черкаського університету, серія педагогічні науки рекомендовано до друку та до поширення через мережу Інтернет Вченою радою Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (протокол № 6 від 27.03.2014 року).

Журнал реферується Українським реферативним журналом «Джерело» (засновники: Інститут проблем реєстрації інформації НАН України та Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського) та Реферативним журналом Всеросійського інституту наукової і технічної інформації РАН (ВІНІТІ РАН).

Головна редакційна колегія:

Кузьмінський А.І., чл.-кор. НАПН України, д.пед.н., проф. (головний редактор); Боєчко Ф.Ф., чл.-кор. НАПН України, д.б.н., проф. (заступник головного редактора); Тарасенкова Н.А., д.пед.н., проф. (заступник головного редактора); Луценко Гр.В., к.ф.-м.н., доц. (відповідальний секретар); Архипова С.П., к.пед.н., проф.; Біда О.А., д.пед.н., проф.; Головня Б.П., д.т.н., доц.; Гусак А.М., д.ф.-м.н., проф.; Драч О.О., д.і.н., проф.; Жаботинська С.А., д.філол.н., проф.; Кукурудза І.І., д.е.н., проф.; Лизогуб В.С., д.б.н., проф.; Марченко О.В., д.філос.н., проф.; Мігус І.П., д.е.н., доц.; Мінаєв Б.П., д.х.н., проф.; Перехрест О.Г., д.і.н., проф.; Поліщук В.Т., д.філол.н., проф.; Савченко О.П., д.пед.н., проф.; Селіванова О.О., д.філол.н., проф.; Чабан А.Ю., д.і.н., проф.; Шпак В.П., д.пед.н., проф.

Редакційна колегія серії:

Тарасенкова Н.А., д.пед.н., проф. (відповідальний редактор напрямку «Методика навчання»); Сердюк З.О., к.пед.н., доц. (відповідальний секретар напрямку «Методика навчання»); Шпак В.П., д.пед.н., проф. (відповідальний редактор напрямку «Управління освітою»); Михальчук О.О., к.пед.н., доц. (відповідальний секретар напрямку «Управління освітою»); Біда О.А., д.пед.н., проф. (відповідальний редактор напрямку «Теорія та історія педагогіки»); Касярум Н.В., к.пед.н., доц. (відповідальний секретар напрямку «Теорія та історія педагогіки»); Архипова С.П., к.пед.н., проф. (відповідальний редактор напрямку «Соціальна педагогіка»); Майборода Г.Я., к.пед.н., доц. (відповідальний секретар напрямку «Соціальна педагогіка»); Бурда М.І., д.пед.н., проф., академік НАПН України; Градовський А.В., д.пед.н., проф.; Десятов Т.М., д.пед.н., проф.; Євтух М.Б., д.пед.н., проф., академік НАПН України; Капська А.Й., д.пед.н., проф.; Крилова Т.В., д.пед.н., проф.; Кондрашова Л.В., д.пед.н., проф.; Малова І.Є., д.пед.н., проф. (Росія); Мельников О.І., д.пед.н., проф. (Білорусь); Мілушев В.Б., доктор, проф. (Болгарія); Ничкало Н.Г., д.пед.н., проф., академік НАПН України; Расчьотіна С.О., д.пед.н., проф. (Росія); Савченко О.П., д.пед.н., проф.; Семеріков С.О., д.пед.н., проф.; Скафа О.І., д.пед.н., проф.; Симоненко Т.В., д.пед.н., проф.; Акуленко І.А., д.пед.н., доц.; Грабовий А.К., к.пед.н., доц.; Гриценко В.Г., к.пед.н., доц.; Демченко О.Г., к.ф.-м.н., доц.; Король В.М., к.пед.н., проф.

За зміст публікації відповідальність несуть автори.

Адреса редакційної колегії:

18000, Черкаси, бульвар Шевченка, 81,
Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького,
кафедра загальної педагогіки і соціології. Тел. (0472) 33-10-96

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / С.У. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
2. Деятельность // Философский энциклопедический словарь / Гл. редакция: Л.Ф.Ильичев, П.Н.Федосеев, С.М.Ковалев, В.Г.Панов. – Москва: “Сов. энциклопедия”, 1983. – 840 с.
3. Климов Е.А. Введение в психологию труда : Учебник для вузов. – М.: Культура и спорт, ЮНИТИ, 1998. – 350 с.
4. Ліфарєва Н. В. Психологія особистості [Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Н. В. Ліфарєва. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 240 с.
5. Немов Р.С. Психология: Словарь-справочник: В 2 ч. – М.: Изд-во Владос-Пресс, 2003. – Ч.1. – 304 с.
6. Професіографічний аналіз діяльності начальників караулів оперативно-рятувальної служби цивільного захисту МНС України: [монографія] / М.А. Кришталь, В.П. Садковий, А.Г. Снісаренко, О.В. Тімченко. – Х. – Черкаси: видавець Ю. Чабаненко, 2011. – 230 с.
7. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии – СПб: Издательство «Питер», 2000 – 712 с.
8. С.Д. Максименко. Общая психология. М.: «Рефл-бук», К.: «Ваклер» – 2004. – 528 с.
9. Шадриков В.Д. Психология деятельности и способности человека: Учебное пособие, 2-е изд, перераб. и доп. М.; Издательская корпорация "Логос", 1996. 320 с.

Одержано редакцією 11.08.14

Прийнято до публікації 19.08.14

Аннотація. На основі аналізу психолого-педагогічної літератури раскрыта суть поняття «деятељность» як категорія соціальної активності. В роботі рассматривается содержание поняття «професіональна діятељность» – высшая форма діятељности. Доказано, что специфика професіональної діятељности специалистов оперативно-спасателной службы существенно выделяет её среди других видов діятељности, потому что осуществляется в особенных, таких, которые выходят за пределы обычных – условиях труда.

Ключевые слова: діятељность, професіональна діятељность, специалисты оперативно-спасателной службы, професіональна діятељность специалистов оперативно-спасателной службы.

Summary. On the basis of psychological and pedagogical literature the content of notion “activity” as category of social actions is discovered. The essence of notion “professional activity” is also analyzed in the article. Professional activity is the highest form of activity and is expounded on the basis of labour. Labour is the background of humanity development.

It is proved that the particular characteristics of professional activity of rescue service specialists separate it from other kinds of activity because it is realized in special, unusual work conditions. It is pointed out that professional activity of rescue service specialists is specific kind of activity that involves rescuing people and environment, giving first aid, monitoring and preventing emergencies.

Key words: activity, professional activity, rescue service specialists, professional activity of rescue service specialists.

УДК 37.378

Кучай О.В.

ПРОФЕСІЙНЕ ВДОСКОНАЛЕННЯ ТА САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ВЧИТЕЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В АНГЛІЇ

Анотація. У статті розглянуто професійне вдосконалення та самовдосконалення вчителя англійської мови в Англії. Виділено основні періоди підготовки вчителів. Здійснено аналіз неперервної освіти в Англії.

Ключові слова: Англія, вчитель англійської мови, професійне вдосконалення.

Постановка проблеми. Навіть найкращі ВНЗ не можуть забезпечити високоякісну підготовку фахівців “на всі часи”. Тому все більш помітне місце в рамках вищої школи займає післядипломна освіта – організоване і систематично здійснюване навчання дипломованих працівників з метою “осучаснити” їх професійні знання, усунути розрив раніше отриманою ними професійною підготовкою і новими вимогами, визначеними розвитком соціально-економічної сфери, науки і культури.

Виклад основного матеріалу. На Заході це нерідко позначається терміном “поновлювана освіта”; мається на увазі періодичне чергування трудової діяльності фахівців з певними періодами навчання на спеціальних відділеннях вищих шкіл або в навчальних центрах по підвищенню кваліфікації.

Особливості функціонування системи безперервного професійного розвитку вчителів (continuing professional development – CPD) в Англії у 90-х р. XX ст. зумовлені радикальними змінами, що відбулися в освітній системі цієї країни внаслідок запровадження реформи 1988 р. До найбільш суттєвих змін, що вплинули на систему CPD, відносять передусім централізаційно-децентралізаційні тенденції у сфері управління освітою, запровадження освітніх стандартів, нових ринкових підходів до фінансування закладів освіти та місцевих освітніх адміністрацій (LEAs) [1].

Форми професійного розвитку, пов'язані з певним етапом кар'єрного росту вчителів. Особлива увага приділяється в контексті таких програм молодим вчителям (newly qualified teacher – NQT), що працюють перший рік у школі. З 1999 року Міністерством освіти і професійних умінь запроваджена програма обов'язкового стажування NQT, побудована на двох головних принципах: 1) надання допомоги молодому вчителю в його професійному розвитку; 2) оцінка відповідності його професійної діяльності Національним стандартам для NQT. Стажування молодого вчителя проходить під керівництвом досвідченого тьютора. Воно передбачає відвідування тьютором уроків NQT, вивчення досвіду кращих вчителів, у тому числі і в школах-маяках (школи передового досвіду в Англії), періодичні звіти тьютора про якість роботи молодого вчителя перед директором школи. В кінці періоду стажування відповідність діяльності NQT стандартам перевіряється. В разі негативних висновків він позбавляється права працювати у фінансованих державою школах, припиняється його професійна реєстрація у Загальній учительській раді Англії (GTC) (у липні 2000 року такого права були позбавлені 0,2% молодих учителів, наступного року цей відсоток був уже нижчим). Програми стажування NQT оцінюються і практиками, і дослідниками як такі, що сприяють більш швидкому професійному становленню молодих учителів, зменшенню плинності педагогічних кадрів. З 2002 року у 12 LEAs запроваджена пілотна програма “Ранній професійний розвиток” (Early Professional Development) для вчителів другого та третього року роботи в школі, яка повинна бути згодом поширена на територію всієї країни. Програма “План надання професійної допомоги” (Professional Bursary Scheme) призначена для вчителів 4-5 року професійної діяльності. Вона стала результатом успішно проведеного в 2001-2002 рр. пілотного експерименту. За даними доповіді Інституту політичних досліджень освіти Лондонського столичного університету (Institute for Policy Studies in Education, London Metropolitan University) урядовою програмою професійного розвитку передбачається встановлення прямого зв'язку між CPD та кар'єрним ростом учителів на всіх його етапах [2].

Цілий ряд нових програм професійного розвитку призначений для керівних кадрів шкіл. До них відносять:

–“HEADLAMP” – програма розвитку менеджерських та лідерських компетенцій молодих директорів шкіл, що була розпочата ще в 1995 році як програма стажування нових директорів на робочому місці;

–програма Національної професійної кваліфікації директора школи (The National Professional Qualification for Headship – NPQH), вперше запроваджену в 1995 році та оновлену в 1997 р. після проведення широких консультацій щодо її удосконалення. Сьогодні NPQH здійснюється з використанням таких форм роботи, як аналіз тьютором форм практичної діяльності молодого директора школи, навчальні сесії, консультації, онлайн-навчання. З квітня 2004 року всі директори державних шкіл, що вперше займають цю посаду, повинні будуть пройти програму стажування NPQH;

–програма для директорів, які вже мають певний досвід роботи (The Leadership Programme). Метою цієї програми є подальший розвиток лідерських якостей та управлінських компетенцій шкільних адміністраторів. Всі ці програми здійснюються під керівництвом національного науково-методичного центру, який отримав назву

“Національного коледжу шкільного лідерства”. У ньому розроблена “Рамкова програма розвитку шкільного лідерства” (Leadership Development Framework). Програмою визначено широке коло напрямів роботи з розробки етапів кар’єрного росту керівників шкіл, залучення до управлінської діяльності представників національних та расових меншин, жінок тощо.

Система професійного розвитку працівників освіти Англії знаходиться в центрі уваги Міністерства освіти і професійних навичок і розвивається дуже динамічно, що зумовлено безперервним характером процесів реформування початкової та середньої освіти Великої Британії протягом останніх двох десятиліть. У березні 2001 року була опублікована національна стратегія професійного розвитку працівників освітньої сфери, яка передбачає значне збільшення її фінансування та зростання тенденцій до її більшої координації: Міністерством освіти та професійних навичок призначено дев’ять регіональних радників з питань CPD, які працюватимуть у регіональних відділах Міністерства і координуватимуть зусилля LEAs та шкіл у здійсненні урядової стратегії підвищення ефективності професійного розвитку педагогічного, адміністративного та допоміжного персоналу школи та LEA [3].

Тенденції розвитку вимог до професійної підготовки вчителів англійської мови в Англії, встановлені Міністерством освіти і кваліфікацій у таких державних документах стандартизації базової підготовки фахівців, якими є Національні стандарти кваліфікованого вчителя від 1998, 2002 та 2007 рр.

У Національному стандарті кваліфікованого вчителя вписані вимоги до його професійної підготовки для різного рівня навчальних закладів, загальні вимоги до змісту спеціально-предметних знань та загально педагогічної підготовки педагога-дослідника, творчого, компетентного практика. В документі обґрунтовані вимоги до вмій учителя проводити педагогічну та навчальну роботу з учнями, визначати мету й планувати очікувані результати, а також здійснювати моніторинг та оцінку навчальних досягнень учнів, викладено вимоги до навчальних, гностичних, розвивальних, виховних, організаційних, контрольних-діагностичних виробничих функцій професійної діяльності педагога.

Значне місце в системі підготовки вчителів англійської мови відводиться оволодінню студентами методичними прийомами навчання учнів мовного матеріалу і різноманітних видів мовленнєвої діяльності, способами заохочення, стимулювання і оцінювання їх навчальних досягнень; методами організації роботи зі здібними та слабкими учнями на основі індивідуального і диференційованого підходів до навчання дітей.

Згідно навчальної програми студенти опановують елементи театрального мистецтва, вивчають твори британської класичної літератури, оволодівають курсами успішної кар’єри та формування творчих і лідерських якостей учителя, мистецтва мислення, вирішення складних педагогічних задач та іншими.

Реалізувати зміст системи підготовки сучасного вчителя мови в Великобританії допомагають основні технології навчання як тьюторське, дистанційне, модульне, кредитне, кредитно-модульне, персоніфіковане навчання, взаємне навчання, такі форми організації навчання як лекція, семінар, тьюторіал, дискусія, самостійна робота, лабораторна робота, практична робота, спільна рецензія на проекти і дисертації, телеконференція, та методи контролю результатів навчання як письмові роботи (essays), письмові екзамени і тестування, наукові дослідження, професійний проект тощо [4].

Висновки. На основі аналізу літературних джерел здійснено аналіз неперервної освіти в Англії. Удосконалення методичної підготовки вчителя англійської мови приведе до формування професійних спеціалістів, здатних до швидкої адаптації в освітній та соціально-культурній сферах, наділених високим творчим потенціалом та гнучким методичним мисленням.

Список використаної літератури

1. Louis Cohen, Lawrence Manion, Keith Morrison. Guide to Teaching Practice, Fifth edition. – London and New York: RoutledgeFalmer, 2004. – 460 p.

2. DfEE (Department for Education and Employment). White Paper: Schools Achieving Success.– Annesley, Nottinghamshire: DfEE Publications, 2001.– 73p.
3. Ахияров К.Ш., Петрова Т.И., Наумова Л.Г. Экологическое образование: опыт, прогнозы: Монография.- Стерлитамак: Стерлитамак. гос. пед. ин-т, 2001.– 139 с.
4. Стрельченко Л. В. Модернізація професійної підготовки вчителя англійської мови в системі вищої педагогічної освіти Великобританії// Наукові записки. – Випуск 37. – Серія: Філологічні науки. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. – С. 268-270.

Одержано редакцією 10.09.14

Прийнято до публікації 11.09.14

***Аннотація.** В статті розглянуті професійне удосконалення та самосудосконалення вчителя англійської мови в Англії. Виділені основні періоди підготовки вчителів. Здійснено аналіз неперервного удосконалення в Англії.*

***Ключові слова:** Англія, вчитель англійської мови, професійне удосконалення.*

***Summary.** The article deals with professional development and learning of English teachers in England. The main periods of teacher training. The analysis of continuous education in England.*

***Keywords:** England, English teacher, professional development.*